

Nádatartás

A kubai példa

A forradalom 18 évvel ezelőtti győzelme óta Latin-Amerika első szocialista országa Kuba, a hajdani cukorsziget a világ érdeklődésének homlokterében áll. Korábban elsősorban a politikai, manapság azonban a gazdasági kérdések és lehetőségek alakulása foglalkoztatja a világsajtót. Az Egyesült Államokban elsősorban, de a többi vezető tőkés országban is élénk érdeklődést keltett *Fidel Castrónak* az egyik amerikai televíziós társaság részére adott februári interjúja, amelyben többek között kijelentette: Kuba és az Egyesült Államok kereskedelmének felújítása mindkét fél számára előnyös lenne.

A forradalom 1959-es győzelme előtt az USA partjaitól mindössze 90 mérföldre fekvő Kuba az Egyesült Államok „cukor- és szivarraktára” volt, s az amerikai milliósok egyik kedvenc üdülőhelye. Az ország külkereskedelmének több mint kétharmada bonyolódott le a „nagy északi szomszédal”. A gyakorlatilag cukormonokultúrás szigetország profitparadicsomnak számított az amerikai monopóliumok számára, amelyek akkor évről évre a kubai kivitel értékével azonos nagyságú profitot utaltak haza!

A blokád sorsa

A népi forradalom elsöpörte az amerikai gazdasági kizsákmányolást is. Az Egyesült Államok természetesen nem törődött bele térszerzésébe, ezért gazdasági fronton is ellentámadást indított Kuba ellen. Amerikai nyomásra 1961-ben az Amerikai Államok Szervezete kimondta a gazdasági és kereskedelmi embargót a szigetországra, arra számítva, hogy ezzel majd térdre kényszeríti Kubát. A testvéri szocialista országok azonban haladéktalanul a szigetország segítségére siettek. Valóságos tengeri és légi híd épült ki a szocialista országok és Kuba között, hogy a lakosság és a fejlődésnek indult népgazdaság ne szenvedjen hiányt a legfontosabb cikkekben. Így tehát a gazdasági blokád nem hozta meg az amerikaiak várta eredményt, sőt a szocialista közösség kezdeti segélyezési tevékenysége fokozatosan gazdasági együttműködéssé alakult át, amely 1972 óta a KGST keretein belül folyik.

A kubai gazdaság izmosodásával mind Latin-Amerikában, mind pedig a vezető tőkés államokban fokozódott az igény a gazdasági kapcsolatok normalizálására. Több ország — megszegve a blokád — széles körű gazdasági és kereskedelmi kapcsolatot épített ki a

szigetországgal. Különösen a tőkés gazdasági válság idején „jöttek jól” a kubai megrendelések, amelyeket többek között Spanyolország, Olaszország, Nagy-Britannia, Franciaország és Japán még hitelekkel, műszaki, kooperációs megállapodásokkal is kiegészített. Természetesen az észak-amerikai cégek sem akartak kimaradni a jelentős üzletekből, ezért különböző kerülőutakon — például külföldi leányvállalataikon keresztül — kijátszották a Washington által elrendelt blokád.

1975-ben az Amerikai Államok Szervezetének Costa Ricában megtartott ülésén határozat született a gazdasági embargó feloldásáról, s ezzel az USA cégeknek is lehetőségük nyílt, hogy megkezdjék jókora lemaradásuk behozását a kubai piacon japán, kanadai és nyugat-európai vetélytársaikkal szemben. Az „ajtó” tehát az Egyesült Államok számára is megnyílt, de csak az egyenjogúságon alapuló, kölcsönös előnyököt biztosító gazdasági kapcsolatok esetén marad nyitva.

A nyolcmilliónyi lakosságú ország gazdaságának alapja a nádból készült cukor. Számottevő a dohánytermesztés és a halászat is. Kubában található a világ egyik legnagyobb nikkelkészlete, de jelentős mennyiségű krómmal, cinkkel, mangánnal és laterittal is rendelkezik. A forradalom után a gazdaságfejlesztést az alapoknál kellett elkezdeni, mert az országban szinte egyetlen ipari üzem sem volt. A gazdasági szerkezet átalakítása természetesen hosszabb időt vesz igénybe, tehát a cukornak még jó ideig meghatározó szerepe lesz a kubai népgazdaságban.

A KGST segítségével

A forradalom óta a kubai gazdaság a szocialista államok segítségével óriási eredményeket ért el. Megszűnt a munkanélküliség, az energiatermelés három és félszeresére, a nikkeltermelés kétszeresére emelkedett. Kilencczerről 60 ezerre nőtt a traktorok száma. A Szovjetunió 240, a többi szocialista ország pedig mintegy 140 ipari, mezőgazdasági és szociális objektum építésében vesz részt kubai földön.

A Szovjetunió és a szocialista államok a világgpiacnál magasabb, rögzített áron vásárolják meg a kubai cukrot, hogy ezzel megóvják az ország gazdaságát a cukor világgpiaci áringadozásának hatásától. Évente 8,5 millió tonna kőolajat szállítanak a szovjet hajók a szigetországba, s a Szovjetunió a világgpiaci

árnál olcsóbban ad el bűzát Kuba számára. A karib-tengeri ország külkereskedelmének csaknem 60 százalékát bonyolítja le a szocialista közösség tagállamaival, s jóformán nincsen a népgazdaságnak olyan ága, ahol ne nyújtana segítséget a KGST.

A Kubai Kommunista Párt kongresszusa elfogadta az ország első ötéves tervét az 1976—80-ig terjedő időszakra. A tervtörvény értelmében 1980-ig a társadalmi termék 34 százalékkal növekszik majd. A cukortermelés a tervek szerint 1975-höz képest 35—40 százalékkal emelkedik, s az évtized végére 8,7 millió tonnás mennyiség betakarítására lesz majd lehetőség. (A cukoripar termelésének növelését a cukornád-betakarítás gépesítésének fokozásával akarják elérni. A tervidőszak végére a nádatartás 60 százaléka történik majd gépekkel. Ennek a célkitűzésnek az eléréséhez ad jelentős segítséget az a szovjet közreműködéssel készülő gépgyár, amely évente 600 darab cukornádatartó kombájt készít majd a népgazdaságnak.)

Az elmúlt esztendőben a kubai gazdaság számára jelentős bevételcsökkenést eredményezett volna a cukor világgpiaci árának rohamos esése, ha a szocialista államok nem vették volna át rögzített áron a több mint ötmillió tonnás termés nagy részét. A KGST-együttműködés kézzelfogható előnye azonban nemcsak a kereskedelemben mutatkoznak meg. A szocialista gazdasági közösség tagállamai együttesen építik fel Kubában a világ egyik legnagyobb nikkel- és kobaltfeldolgozó üzemét. A kohó kapacitása évi 30 ezer tonna nikkel lesz, melynek egy részét az építésben közreműködő országok kapják majd. Közös hasznosítják a nádrostot is, amelyből majd újságpapírt készítenek. Kuba jelentősen hozzájárul ebben a tervidőszakban is a többi szocialista ország déligyümölcs-ellátásához. Az év elején a KGST végrehajtó bizottságának kétnapos ülésére Havannában került sor, s itt a tagállamok meghatározták a Kubával való együttműködés további feladatait.

Fokozódik az érdeklődés

Kuba gyümölcsöző és sokirányú együttműködése felkeltette a figyelmet a KGST iránt a latin-amerikai országokban is. Guayana és még több ország jelezte, hogy tárgyalásokat kíván kezdeni a szocialista gazdasági integrációval az együttműködésről. (Az amerikai kontinens északi részén fekvő Mexikóval a KGST nemrégiben kötött együttműködési megállapodást.) Kuba egyébként élénk kereskedelmet folytat a latin-amerikai országok többségével, sőt néhány állam a gazdasági embargó idején is fenntartotta kapcsolatait a szigetországgal. Argentína például személy- és teherautókat, Venezuela pedig kőolajat szállít.

Kuba számára a külkereskedelem nagyon fontos, hiszen a nemzeti jövedelem 50 százaléka a kereskedelem csatornáin keresztül realizálódik. Latin-Amerika első szocialista állama a jövőben szeretné kiterjeszteni kül gazdasági kapcsolatait. Szívesen kereskedik minden országgal az egyenlőség és a kölcsönös előnyök elve alapján. A kereskedelem fejlesztését az USA-val például a földrajzi közelség is indokolja. Az Egyesült Államok behozatalában jelentős helyet foglal el a cukor és a nikkel, cserébe pedig gépeket és berendezéseket szállíthatna a szigetországnak. Most ismét lehetőség nyílt a két ország államközi kapcsolatainak normalizálására, a kereskedelmi kapcsolatok beindítására. Az amerikai cégek egyébként „ugrásra készen állnak”, szeretnének mielőbb jelentős üzleteket kötni Kubával.

Kuba, az Egyesült Államok egykori gazdasági gyarmata szilárdan halad a szocializmus építésének útján. A csaknem két évtizedig tartó imperialista mesterkedések sem tudták megakadályozni, hogy megszilárduljanak az új társadalmi és gazdasági rend alapjai. A szocialista gazdasági rendszer, valamint a többi KGST-országgal folytatott sokirányú együttműködés a biztosítéka a kubai gazdaság továbbfejlődésének. 90 mérföldnyire az USA partjaitól!

Gonda György—Lőrincze Péter

FEKETE BETŰK

egynéhány százalékban paraszti tömegekből tevődik össze. Olyan mammutterületen kell kulturális forradalmat szervezni, ahol a lakosság kilencvenkilenc százaléka írástudatlan. Feneketlen gondok. És alig csökkennek.

A független fejlődés már az első percétől kezdve markáns osztálytartalmat kapott. A portugálok tízezei menekültek el. Menekítették vagyontukat, menekítették szaktudásukat. Alig akad, aki a helyükbe léphet. És közben nap nap után kompromisszumokat kell kötni. Mert logikus, hogy a radikális belpolitikának — a hatalmas Dél-Afrika nyomasztó árnyékában — pragmatikus külpolitikával kell párosulnia.

A nyílvevesszőtől a föld-levegő rakétáig — komoly külső segítséggel — gyors volt az út. De a fehértelepes végvárak térszomszédságáról egy percre sem feledkezhet meg az új mozambiki vezetés.

Mozambik központi helyet foglal el a Rhodesiával szomszédos fekete-afrikai „frontországok” sorában. Belső frontjain kemények a tusák: a politikai hatalom birtokában most alapozzák a gazdasági irányítást. Határain pedig napirenden vannak a fegyveres villongások. Rhodesiával közös határának teljes hosszában immár fél éve állandó a készültség, gyakoriak az összecsapások. A rhodesiai fehértelepes vezetők „megelő-

SAMORA MACHEL,
AZ ÁLLAMFŐ

ző hadműveletet” emlegetnek, a FRELIMO harcossai az új hatalom megvédéséről szólnak. No meg a nemzeti felszabadító harc tapasztalatait idézik. Hiszen Rhodesia — vagy ahogy világszerte leendő nevén emlegetik: Zimbabwe — kísértetiesen ismétli a mozambiki példát.

Annak idején a FRELIMO tanzániai bázisokról szivárgott át a portugál gyarmati hadsereg ostromgyűrűjén. A portugál fasiszta haderő elitalakulatai pedig szintén „megelőző hadműveleteik” során gyakorta portyáztak a FRELIMO katonai és politikai háterszágában, Tanzániában. Ma a sarokba szorított Smith-rendszer lépegeti át a mozambiki határt — így próbálja visszaszorítani a Zimbabwei Néphadsereg (a ZIPA) egységeit, bázisait. S akciói nem jártak minden siker nélkül. A ZIPA természetesen aktív mozambiki támogatást élvez. Az új mozambiki Népi Köztársaság tehát csakugyan a haladás löporfűstös arcvonalába került. És nemcsak külső, hanem ezzel egyidejűleg belső támadásokkal is szembe kell néznie.

ÚJ FEJEZET KEZDŐDIK

A mozambiki burzsoázia „ünnepélyes temetése” javarészt csak a tulajdonviszonyokra vonatkozott. *Magga a társadalmi réteg csupán tetszhalott — feltámadásai állandóan fenyegetik az ország belső talpraállását. Xiconhocának, ingyenélő, lusta, italozó, akadémikus fráternek mutatja be a maputói utca népi falíjságja az osztályellenséget, s egyben sejtetni engedni a legfőbb károkat, bajokat, leküzdendő nehézségeket.*

A suttogó propaganda-ellenpropaganda azonban sok helyütt még ma is termékeny talajra talál. *„Az északiak vették át a hatalmat” — hajtogatják a FRELIMO ellenségei, arra célozva, hogy a mozgalom az ország négy északi tartományából lépett egész Mozambik nyilvánossága elé. „Az új hatalmasok befészkeltek magukat” — lázítanak a régi tulajdonosok, mert az új irányítók gyakorta az eddigi kormányzók palotáiba költöztek.*

A kritikus-önkritikus sajtócikkek-ből persze kiderül, hogy nemegyszer a FRELIMO megtévesztett vagy megtévedt káderei alapot adtak a bujtogatásra: te harcoltál, te mindenre rászolgáltál — hangzik a harácsolás újra feléledésének kedvező hibás kitétel. De nem válhat uralkodóvá ez a nézet. Erről a FRELIMO továbbmenetelő katonái gondoskodnak.

A belső ellenség támadásaival szembeállnak. Az odadobott kesztyűt felveszik.

A terroristák nyolc esztendeje levélbombával oltották ki a forradalom első irányítójának, Mondlane-nak életét. A mai robbanótöltetű ceruzák többségét azonban már háttalantírtják. És az így nyert tiszta funkciójú írónnal tiszta lapot kezdenek. Új fejezetet írnak ma Mozambikban, még ha a cselekmény lassan is indul.

Benda László

